

Upresnenie hraníc Futákovho fytogeografického členenia Slovenska

Úvod a vysvetlivky

Úvod

Prezentované mapové podklady zobrazujú upravené a spresnené hranice fytogeografických celkov Slovenska, ktoré pôvodne vymedzil Futák na mapách publikovaných v rokoch 1980, resp. 1984 (Futák 1980, 1984). Toto Futákov fytogeografické členenie je používané pri príprave zväzkov monografie Flóra Slovenska a spravidla sa používa (akceptuje) aj v takmer všetkých ostatných aktuálnych botanických publikáciách. Futák vytvoril toto členenie v roku 1980 (Futák 1980) a v nezmenenej podobe bolo publikované aj ako mapová príloha vo Flóre Slovenska IV/1 v roku 1984 (Futák 1984). Fytogeografické celky sú v týchto publikáciách vyznačené na mapách s mierkou 1 : 1 000 000. Detaily vedenia hraníc nie sú však pri takomto rozlíšení dostatočne zreteľné a pre praktické používanie tohoto členenia vyvstáva nutnosť definovať tieto hranice na podrobnejších mapách (cf. Kliment 2003), aby sa príslušnosť hraničných lokalít k určitému fytochoriónu uvádzala v publikáciách jednotne.

Za týmto účelom boli hranice fytogeografických celkov Futáka (1980, 1984) prekreslené na mapu s podrobnejším rozlíšením v mierke ca 1 : 100 000. V niektorých prípadoch došlo, po zvážení lokálnych (najmä geologických) pomerov, aj k vecnému prehodnoteniu hraníc, aby fytogeografické celky boli z hľadiska zloženia rastlinstva čo najhomogénnejšie (na niektoré výraznejšie zmeny je upozornené nižšie). Cieľom však nebolo spraviť nové fytogeografické členenie, hoci je zrejmé, že aj Futákov členenie by si zaslúžilo revíziu vo viacerých ohľadoch (pozri napr. Kliment 2003).

Zásady vedenia hraníc

Fytogeografické celky Futák (1980, 1984) definoval tak, aby každý tvoril jeden nedelený celok a aby okrem floristickej skladby vegetácie tvorili homogénne útvary aj z hľadiska: geografického členenia a geologického zloženia.

Hranice medzi celkami Futák primárne viedol: (a) vodnými tokmi najväčších riek (potokov) v danom území a (b) horskými sedlami. Ak vhodné toky a sedlá vymedzujúce celky chýbali, boli hranice vedené (c) úpätiami pohorí – ak prebiehali medzi nížinami a kotlinami na jednej strane a pohoriami na druhej strane, alebo (d) podľa geologického zloženia. Tieto zásady boli rešpektované aj pri prekresľovaní hraníc na podrobnejšiu mierku.

Ak hranice fytochoriónov nie sú vedené vodnými tokmi, je prirodzené, že ich nie je možné vždy presne stanoviť a niektoré lokality (územia) je preto potrebné chápať tak, že ležia na rozhraní dvoch fytogeografických celkov (v takom prípade je vhodné uvádzať oba celky, napr. „2/15“). V najväčšej miere sa to týka severnej hranice Ipeľsko-rimavskej brázdy susediacej s fytochoriónmi 14f a západnej časti fytochoriónu 15, kde spravidla chýbajú záchytné body, ako hranice vymedziť. V tomto úseku preto prekreslenie na detailné mapy neprináša žiadne zmeny, len automaticky reprodukuje približnú hranicu zobrazenú Futákom na mierke 1 : 1 000 000.

Významnejšie zmeny vo vedení hraníc pri ich prekresľovaní na detailnejšiu mapu

Najväčšie úpravy oproti Futákovej verzii publikovanej na mape 1 : 1 000 000 bolo potrebné urobiť v prípade hraníc medzi:

(a) Stredným Pohornádim a Šarišskou vrchovinou (18 vs 30a) – Stredné Pohornádie bolo pri upresnení hraníc vymedzené užšie, aby zahŕňalo len územia s karbonátovým podložím (nakoľko na základe neho je Stredné Pohornádie u Futáka vyčlenené od okolia);

(b) Slovenským rajom a Slovenským rudohorím (17 vs 15) – Slovenský raj je vymedzený užšie, aby zahŕňal len územia s karbonátovým podložím (návrh tejto úpravy publikoval už Mráz 1999);

(c) Ipeľsko-rimavskou brázdou a Slovenským krasom (2 vs 3) – tu sú hranice Slovenského krasu upravené tak, aby nezahŕňajú nevápencové časti juhozápadne od Silickej planiny a naopak zahŕňali karbonátové časti od Koniarskej planiny až po riečku Muráň;

(d) Záhorskou nížinou a Južnými Bielymi Karpatmi (4 vs 9) – hranica bola upravená tak, aby vrch Veterník s vápnitým podložím patril do fytookresu Južné Biele Karpaty a nie do Záhorskej nížiny.

Vysvetlivky k prezentovaným hraniciam fyto geografických celkov

- hranice sú na mapách vyznačené červenou farbou;
- fyto geografické okresy a podokresy sú označené číslami podľa Futáka (1980, 1984);
- šípkami je pri čísle vyznačený smer, podľa ktorého sa lokality citujú (usporadúvajú) vo Flóre Slovenska (buď od západu na východ, alebo od juhu na sever – závisí to od toho, v akom smere je daný fyto geografický celok predĺžený).

Literatúra

- Futák J., 1980: Fyto geografické členenie. – In: Mazúr E. (red.), Atlas Slovenskej socialistickej republiky, Bratislava, p. 88, mapa VII/14.
- Futák J., 1984: Fyto geografické členenie Slovenska. – In: Bertová L. (ed.), Flóra Slovenska IV/1, Veda, Bratislava, pp. 418 – 419 + mapa (príloha).
- Kliment J., 2003: Zamyslenie sa nad (súčasným) fyto geografickým členením Slovenska (poznámky k vybraným fytochoriómom). – Bull. Slov. Bot. Spoločn. 25: 199 – 224.
- Mráz P., 1999: Poznámky k fyto geografickej hranici Slovenského raja a Slovenského rudohoria. – In: Leskovjanská A. (ed.), Zborn. 7. Zjazdu Slov. Bot. Spoločn., Spišská Nová Ves, pp. 182 – 186.

Pavol Mered'a jun., Róbert Šuvada